



UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.:
35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 22. OKTOBRA 1938.

ŠTEV. 42.

Proti starim za nove oblike

Pretekla doba je gradila na samem videzu. Pa še danes grade na njem vsi, ki žive ob njeni stari miselnosti. Ta doba je veliko obljubljala pa malo dala. Množice so se v njej opajale ob bučnih geslih, stvarno življenje je šlo mimo njih. Za videzom so se lovile in se z njim pustile varati.

Na tej osnovi so najlažje gradili zapejlivi demagogi politično-parlamentarnih in lažidemokratskih oblik življenja ter brez resnega dela in pravih sposobnosti v njih kovali zase kapital.

Umetnost pretvarjanja in pretkane neiskrenosti je tako ljudem, ki niso imeli ne srčne ne umske kulture v takem ozračju pomagale do najplivnejših in najodličnejših mest v vodstvu narodov in držav. Taki so potem brez zavestne odgovornosti in ob vsakem pomanjkanju potrebnega znanja odločali o osnovah in smereh narodovega in občestvenega življenja. Šli ali igrali so se politike mešarji, birti, prevozniki, mešetarji. Zasedali so ministrska in poslanska mesta, »plačkali« narod, izigrali in izigrali demokracijo, parlamentarizem pa pripeljali v bankrot.

Iz osebnih in partizanskih strankarskih interesov so ustvarjali razdore in razprtije na škodo skupnosti in v temeljih rušili zdravo družbo. V svoji izkvarjenosti in po svojih nenravnih delih so postali prava legla in kotišča vseh razkrajajočih prevratnih pokretov.

Družba pa kljub mnogim znakom o preusmeritvi ljudskih množic še vedno ne more iz tiste frazerske miselnosti praznih gesel, ki je predpogoj za gori obsojeno nezdravo občestveno življenje. Rekl bi, da kljub novemu duhu časa še vedno prevladuje v dejanskem življenju stara forma, star okvir, kakor ga je ustvaril liberalizem.

Nova miselnost je tesno strnjena s stvarnostjo, je še mlada in ni še dosegla tistega viška, notranjega nevzdržnega razmaha, ki mora končno nujno pomesti tudi ljudi, okove in oblike preteklosti. Od vrha do tal se mora izpremeniti celotna ureditev. Prošlost je svoje stvariteljsko delo dokončala. Za njo in za njene oblike zato nič več prostora ni.

Zato sta demokracija in parlamentarizem v dosedanjih izmerah in oblikah prispela na točko, kjer kaže kazalec njeno zadnjo uro. Za takima, kakor sta postala v teku časa, nam žal biti ne more. To trhllo drevo ne donša več zdravih sadov, v njegovi notranjosti se skriva strupena golazen.

Stanovski družbeni pokret, kar smo mi, se ob realnem gledanju na življenjska dogajanja predobro zaveda, da smo šele na početku svojega dela. Vemo tudi, da je v pretakanju duhovnih sil treba računati z železnimi zakoni počasnega presnavljanja in je zato delavcem za novo družbo treba širokega razgleda in čakajoče strpnosti. V tem spoznanju se zavedamo, da gre miselnost vedno daleč pred obliko. Zato še obstojata formalno demokracija in parlamentarizem starih oblik, dasi miselnosti, ki ju je rodila, ni več. Tudi ta dva bosta zato v doglednem času legla v grob, na njuna mesta pa bo stopil nov red.

Stanovske družbe zato ne bodo več videli besedni žonglerji, ljudje brez čuta odgovornosti, brez zmožnosti in znanja. Vodstvo nove družbe bodo tvorili od stanov iz lastne srede zbrani možje dela, hotenja in žrtve za stan in za skupnost.

Ko tako stojimo pred novimi parlamentarnimi volitvami v naši državi, če s tega svojega gledišča premostimo položaj, bomo rekli: Tudi pri nas je liberalizem obsojen na smrt, toda dokler naše pojmovanje starega zadosti ne izpodrine, so neke stare oblike demokracije in parlamentarizma nujne.

Za naš narodni delavski stanovski pokret so tudi s tega vidika te volitve važne. Mi moramo ob tej priliki vse storiti,

O vseslovanstvu — panslavizmu

Potrebni so jasni pojmi.

Spričo zadnjih dogodkov okoli okritve Čehoslovaške in našega slovanskega sočustvovanja do drugih trpečih slovanskih narodov, s katerimi nas veže ožje krvno in jezikovno sorodstvo, čeprav so za nas vsi narodi enaki kot otroci božji in ne poznamo nad in ne manjvrednih narodov, smatramo radi bistrenja pojmov za potrebno, da se nekoliko pozabavamo s pojmom vseslovanstva, kaj to pomeni, in v čem se vseslovanstvo razlikuje od slovanskega čustvovanja, ker naši člani delavci gotovo niso imeli ne prilike ne časa, da bi se pozanimali s tem pojmom.

Odkod vseslovanstvo?

Vseslovanstvo (ali s tujko: panslavizem) izvira iz slovanskega čustvovanja v dobi, ko so se posamezni slovanski narodi borili za svojo svobodo in v tej borbi iskali eden pri drugem zaščito in pomoč. Majhni bratci se pač najrajši zatekajo k svojemu velikemu bratu in tako tudi ni čudno, da so videli mali slovanski narodi svojo rešitev v Rusiji, ki pa sama ni bila na zadosti veliki stopnji civilizacije, da bi bila kos tej veliki nalogi. Tako je nastalo okoli sredine preteklega stoletja vseslovansko gibanje, ki ima v sebi tudi neka, čeprav še ne popolno izkristalizirana plemenska stremeljenja. Vseslovanstvo je torej nekakšen slovanski rasizem in je gibanje, ki stremi za političnim in kulturnim zlivanjem celokupnega slovanstva, to je vseh slovanskih narodov v eno nedeljivo kulturno in politično enoto. Gibanje ima svoj izvor pri zapadnih Slovanih. Ruski »slavjanofili« so to gibanje močno podpirali ali so gibalno silo v njem predstavljali Čehi. Na prvem vseslovanskem kongresu leta 1848 je bilo izmed 340 zastopnikov 237 Čehov.

Vseslovanstvo v praksi.

Radi krutosti, s katero je ruski carizem udušil poljski ustanek leta 1863, se Poljaki drugega vseslovanskega kongresa v Moskvi niso udeležili. Od tega časa naprej je prišlo prvoboritelj-

stvo za vseslovanstvo vedno bolj v roke caristične Rusije. Ker je vseslovansko gibanje radi svoje utopističnosti proti koncu preteklega stoletja izgubilo vedno bolj svojo privlačno silo, so iz Rusije poskušali to gibanje postaviti na nove temelje.

Stremljenje prenovljenega gibanja je šlo v smeri kulturne, politične in gospodarske združitve pod pokroviteljstvom Rusije. Vendar je bilo tudi to gibanje radi nepremostljivega rusko-poljskega nasprotja neuspešno. V tem času so se vršili vseslovanski kongresi in sicer 1908 v Pragi, 1909 pa v Sofiji. Od Slovencev so se kongresov udeležili zastopniki porajajočega liberalnega meščanstva. Gibanje je podpiralo težnje severnih in južnih Slovanov za odcepitev od avstro-ogrske, seveda ne zato, da bi ti dobili svojo politično, kulturno in gospodarsko samostojnost, temveč zato, da jih nato spravi pod okrilje »matjuške« Rusije, kjer bi živeli pod nadvlado ruskega carizma.

Čim dalje so bili ti narodi od Rusije in čim manj jasne pojme o cilju narodno osvobodilnega gibanja so imeli njihovi voditelji, tem bolj jim je bila združitev z Rusijo simpatična. Le Poljaki in Ukrajinci, ki so na svojih ramenih občutili udarce bratske ruske nagajke in niso imeli pod Rusijo nikakršnih narodnostnih pravic, so stremeli za tem, da se osvobodijo izpod jarma bratske Rusije.

Vseslovani in boljševiki zatirajo slovane.

Pripomniti moramo namreč, da Rusi n. pr. Ukrajincem niso niti dopustili, da bi pisali v svojem lastnem jeziku in so ravnali z njimi približno tako, kakor do pred kratkim »demokratični« Čehi in slovanski liberalno in marksistično časopisje, s svojimi slovaškimi brati ter pred leti jugoslovenarji z nami. Zato zveni kot ironija, ki bije v obraz panslavizmu, da so Poljaki v svetovni vojni formirali svoje legije pod zaščito avstro-ogrske in v letu 1918 tudi Ukrajinci, čeprav poslednji s svojim narodno osvobodilnim bojem niso uspeli. In če govorimo stvarno, moramo ugotov-

viti žalostno dejstvo, da se imajo Slovaki za svojo avtonomijo zahvaliti tudi pritisku nemškega fašizma na Čeha. Od ukrajinskega naroda je na žalost danes le najmanjši del popolnoma svoboden, to je tistih 600.000, ki živijo v Podkarpatski Rusiji, dočim je več milijonov še pod jarmom bratov Poljakov, ki so se sicer prav močno pobrigali, da »osvobodijo« 70 tisoč svojih (z 200.000 Čehi in premogovniki vred) pred Čehi, nočejo pa iste pravice dati več milijonom Ukrajincev. O Ukrajincih, ki živijo v boljševiški državni zvezi sploh ni mogoče govoriti, kajti ti imajo le na videz svojo sovjetsko ukrajinsko republiko, toda koliko je taka narodna svoboda vredna spričo vladavine breznarodnega marksizma — komunizma, mora itak biti vsakomur jasno, kdor le malo zasleduje narodno — zaslužnevalna stremjenja boljševizma, ki ne dopušča nikakršne resnične narodne kulture, temveč le razredno-bojno rdečo lažikulturo in zato za sovjetsko Rusijo niti ne moremo govoriti o narodni svobodi samega ruskega naroda.

Brodolom vseslovanstva.

Kakor so češki Vseslovani za čas svetovne vojne naslanjali narodno osvobodilni boj Čehov na Rusijo in tam formirali svoje legije, isto tako so nadaljevali svojo vseslovansko politiko po vojni in se naslanjali enostavno na naslednika caristične Rusije — boljševike. Glavni pobornik tega neslovanskega vseslovanstva je bil bivši predsednik češkoslovaške republike E. Beneš, ki je svoje vodilne politične smerice že objavil leta 1927. Iz češkega naroda so torej nastali glavni poborniki za vseslovansko gibanje, ki je sedaj doživelo katastrofalen brodolom in mora češki narod za to plačati drag račun, medtem, ko se prvoboritelji vseslovanstva sprehajajo po Švici in marksisti stavlajo predloge za Noblovo mirovno nagrado.

Nauk za slovenske domoljube.

Iz dogodkov zadnjega časa bi se tudi pri nas nekateri lahko naučili, da če hočeš biti zaveden Slovan, drži se pred vsem Jugoslavije in ne išči svojih slovanskih idealov bogvekje. V Jugoslaviji imamo dovolj prilike pokazati, da smo Slovani — in še nekaj; ako se smatraš za zavednega Jugoslavana, pokaži, to s tem, da ne zanikaš svojo pripadnost slovenskemu narodu in ne šetaj, temveč sprehajaj se po Ljubljani in izogibaj se plemen, če nisi živino-rejec.

Naše stališče.

Katolištvo ne priznava plemenskih nauk in odklanja zato program ekskluzivnega panslavizma; ostati hočemo Slovenci in se nočemo pomešati v nikakršno vseslovansko kulturno in politično enoto, ker bi se s tem morali odreči naši narodni kulturi, naši veri in naših političnih tekočin ter podvreči nadvladi komunizma. Čutimo slovensko katoliško in zato ljubimo svoje bratske slovanske narode in sočustvujemo zlasti s trpečim ruskim narodom.

Z organično stanovsko družbo je vsaka diktatura nezdržljiva.

Knez Arsen umrl

V Parizu je umrl Nj. kr. Vis. knez Arsen, oče kneza-namestnika Pavla, armadni general jugoslovanske vojske.

Knez Arsen se je rodil 4. aprila 1859. v Temišvaru. Dopršil je licej Louis de Grande v Parizu in Konstantinovsko šolo za častnike v Rusiji. Za generala srbske vojske je bil imenovan leta 1912. Bil je poveljnik konjeniške divizije v letih 1912 in 1913. Udeležil se je francoskega vojnega pohoda v Tonking leta 1883, leta 1889 pa se je udeležil kot častnik tujske legije alžirske vojne. Leta 1904 se je udeležil japonsko-ruske vojne ter se je zlasti odli-

koval v bitki pri Mukdenu. Prav tako se je aktivno udeleževal balkanskih osvobodilnih vojn ter se odlikoval v bojih pri Kumanovu, Bitolju in Bregalnici. V svetovni vojni se je boril na poljskem bojišču. Knez Arsen je bil sin vladajočega srbskega kneza Aleksandra in brat pokojnega kralja Petra I.

Ob smrti Nj. kr. Vis. kneza Arsena bo trajala po najvišjem nalogu Nj. Vel. kralja dvorska žalost 12 tednov od 19. okt. 1938 pa do vključno 10. januarja 1939. V prvih šestih tednih bo na dvoru globoka žalost.

da podpremo v borbi naše stanovske prijatelje. Nočemo nobenih liberalnih besednih žonglerjev in lažidemokratskih frazerjev brez vere in vesti. Hočemo še prav posebno na prelomu časov z idejami in oblikami mož, ki bodo po globini svojega duhovnega življenja toliko močni, da

bodo v starih oblikah sejanci in nosilci novih misli, novega pokreta in snovalci novih oblik.

V borbi za položaje v starih oblikah gre naš novi pokret za njihovo razbitje proti ljudem starega kova z možmi, ki so z nami.

Tekstilci, učite se na napakah preteklosti!

Zboljšanje položaja tekstilcev je potrebno.

Že večkrat smo povdarjali, da so eksistenčni pogoji naših tekstilnih delavcev in delavk zelo nezadovoljivi in da kot delavska strokovna organizacija tega ne smemo prezreti.

Kolektivna pogodba tekstilcev sklenjena leta 1936 ne odgovarja več današnjim razmeram. Smer boja za izboljšanje položaja tekstilnega delavstva mora, kakor smo že ugotovili, iti po poti, katere zaporedne etape se glasi: striktno izvajanje obstoječe kolektivne pogodbe, njena razširitev in njeno izboljšanje.

Če vemo kaj hočemo, nastane drugo vprašanje: Kako priti do zaželenega cilja? Ni namreč vseeno, ako postavimo svoje upravičene zahteve v ugodnem ali neugodnem času in če se poslužimo teh ali onih metod boja.

Položaj tekstilcev v preteklosti.

Kakor ves delavski stan, tako so se tudi tekstilci kot stroka kozi dolga leta borili za poboljšanje svojega položaja. Uspeh je bil sicer dosežen, ali ne v dovoljni meri in tudi ni bil izvojevan pod okolnostmi, ki bi bile v stanju zagotoviti trajnost uspeha. Skratka, boj tekstilcev v letu 1936 je bil poln usodopolnih napak, katere se v bodoče ne smejo več dogajati.

In stališče delodajalcev?

Tekstilna industrija se je pri nas naglo razvijala. Leta 1927 je bilo v njej zaposlenih 6000 delavcev, 1936 okoli 14.000 v avgustu letošnjega leta pa že 16.850, tako, da je presegla že lesno industrijo. Podjetniki tekstilne stroke do gibanja leta 1936 še niso bili organizirani in bi tudi raje videli, da ostane delavstvo posameznih obratov prepuščeno podjetnikom, kar moremo označiti kot tipično liberalistično stremeljenje.

Tekstilci pod vplivom marksizma.

Kakor pri podjetnikih liberalistične, so tudi pri delavstvu še prevladovali nestvarne razrednobojne težnje. Obe strani sta torej bili usmerjeni sredobežno in je bilo zato silno težavno ta

dva tabora usmeriti k središču — sporazumu, ki je v korist obeh.

Vloga oblasti.

Da je do sporazuma sploh prišlo, gre zasluga v največji meri državi oblasti, predvsem njenemu predstavniku g. banu. Posredovalna vloga tedaj ni bila ne samo težavna, temveč tudi nevarna, kajti posredovalec je prisiljen poseči po učinkovitih ukrepih in si pri tem lahko nakoplje nenaklonjenost obeh taborov, ker vsak vidi le ukrepe, ki so bili naperjeni proti njemu.

Vsi trezni ljudje iz obeh taborov so vendarle priznali, da gre največji del zasluge za doseg sporazuma banski upravi. Bil je le eden neodgovorni činitelj, ki tega ni priznal, ker mu je sporazum prekrizal račune in je zato skušal pokazati oblast pred delavstvom kot zaščitnika kapitalističnih interesov. Ta činitelj je bil komunizem, ki zastopa za delavstvo stališče: Čim slabše tem bolje!

Marksizem delavstvu škoduje.

Tekstilno delavstvo je zgubilo, ker je šlo na rdeče limance, v stavki na plačah okoli 7 milijonov din, je torej šel uspeh z kolek. pogodbo povišanih plač za skoraj celo leto vnaprej za kritje izgube vsled stavke.

Da ugotovimo vse napake gibanja, je najboljša, da si vpokličemo v spomin vse dogodke, ki so se odigrali leta 1936.

Razlogi tarifnega gibanja leta 1936.

Plače tekstilcev so bile takrat zelo različne. Zlasti v Mariboru so bile na precej zadovoljivi višini, medtem ko so bile v Kranju zelo nizke. Zato so bile plače tekstilcev v Sloveniji leta 1936 povprečno nižje od povprečnih plač v letu 1934. Te so namreč znašale leta 1934 22,63, leta 1936 pa le 22,47 din in to kljub temu, da spada leto 1934 še v dobo gospodarske krize, medtem ko je bilo leto 1936 že v znamenju gospodarskega vravnoteženja. Nastopajoča konjunktura je povzročila val gibanj, ki je tekom leta 1936 zajel vso Jugoslavijo in tudi druge države.

V tem času je sklepalo delavstvo raznih strok razmeroma ugodne kolektivne pogodbe. Predvsem naši lesni de-

lavci in rudarji so bili pametnejši od tekstilcev, ker se niso dali provocirati od komunističnih demagogov.

Stavka na povelje Moskve.

Gibanje tekstilcev se je začelo v avgustu 1936. Obstoječe tri strokovne organizacije (ZZD takrat še ni bilo) je predstavljal centralni tarifni odbor. Dne 20. 8. se je v Kranju vršil delavski shod, na katerem je bila postavljena zahteva po kolektivni pogodbi za vso Slovenijo. Sklenilo se je, da se za čas pogajanj ukine nadurno delo. Toda že 21. 8. je izbruhnila stavka in 3000 delavcev in delavk je zasedlo tovarne. Industriji, ki so se med tem združili v Zvezo delodajalcev tekstilne stroke, so odklonili zaradi tega nadaljna pogajanja in izjavili, da je delavstvo prekršilo dogovor za mirno ureditev spora, ter, da se tudi centralni tarifni odbor ne more več smatrati kot zastopništvo delavstva. Delodajalci so zahtevali, da se predvsem ukine omejitev zasebne lastnine, katero predstavlja zasedba tovarn.

Splošna stavka.

Dne 1. septembra je stopilo v stavko tudi mariborsko tekstilno delavstvo iz simpatije, čeprav so bile plače tam povoljne. Zastavkalo je 4.300 delavcev in delavk, ki so tudi zasedli tovarne in si tam čas krajšali z godbo in plesom. V pogajanjih so se mariborski podjetniki izjavili za kolektivno pogodbo in pristali, da se določbe glede plač uveljavijo s 1. septembrom, ter da zaradi zasedbe tovarn ne bodo izvajali posledice.

G. ban dr. Natlačen se je nato obrnil na Zvezo delodajalcev, da podjetniki ustvarijo predpogoje za pospešeno sklepanje pogodbe, obenem pa je najavil sankcije proti delavcem, v kolikor je bilo njihovo postopanje nezakonito. Delavstvo je nato izpraznilo tovarne in postavilo stavkovne straže. Samo v Kranju in Škofji Loki je ostalo v tovarnah in izjavilo, da nima zaupanja do zaupnikov in delodajalcev.

Mesto strokovnih organizacij — rdeče celice.

Če primerjamo gornjo izjavo s sklepom 7. kongresa kominterne, nam mora

biti jasno, da so bili na delu ljudje, večinoma zaslepljeni študentje, ki so med tekstilnim delavstvom sprovajali stavkovno taktiko kominterne. Stavka z zasedanjem tovarne je bila novopečena parola kominterne in ji je šlo naše delavstvo na lim. Ko je oblast izpraznila tovarne, so delodajalci takoj pristali na pogajanja, kar je zadosten dokaz, da so bili ukrepi oblasti v interesu delavstva. G. ban je po izpraznitvi tovarn prepovedal podjetnikom sprejemanje stavkokazov in zaradi tega tudi pozval delavstvo, da zastraži tovarne, samo, da bi prišlo čimprej do sporazuma. Na ta način je nastopilo zakonito stanje v obratih in tudi glede odnosa delavstva do centralnega tarifnega odbora, ki ga je zastopal. Za čas stavke strokovne organizacije namreč niso imele nobenega vpliva, zakar so poskrbele »celice in masovne vezi.« Da so strokovne organizacije zgubile vajo nad gibanjem, so bile krive deloma same, ker niso vzgajale svojega članstva v prave mduhu in disciplini, deloma si pa nekatera strokovna vodstva glede gesla o enotni fronti proletariata sama niso bila na jasnem oz. so še sama z njo simpatizirala.

Uspeh pod vtisom dogodkov.

Stavka je sklepanje kolektivne pogodbe zavlačevala, po končani stavki pa je prišlo na prizadevanje g. bana že šesti dan do sporazuma in podpisa kolektivne pogodbe. Vendar mora biti vsakemu strokovničarju jasno, da neuspeh in polom stavke nikakor nista mogla ugodno vplivati na potek pogajanj, ki so stala pod vtisom dogodkov in zastopniki delavstva niso mogli nastopiti s potrebno odločnostjo, ker so stali osramočeni pred zastopniki delodajalcev, ko jim je vendar delavstvo v teku samega boja izreklo nezaupnico.

K sreči je kolektivna pogodba izpadla razmeroma dobro, ker so bile oblasti napram delavstvu prizanesljive in so se še celo zavzele zanj. Z kolektivno pogodbo so bile plače okoli 5.000 delavcem in delavkam povišane in to predvsem onim, ki so imeli dotlej izpod din 3.— na uro.

Nauk za bodočnost.

Ker so se cene življenjskim potrebščinam od leta 1936 znatno dvignile, plače tekstilcev danes nikakor več ne odgovarjajo potrebam. Zato bi bilo umestno, da si delavstvo pribori plačilni sistem, po katerem bi se plače avtomatično premaknile sorazmerno z dvigom in padcem cen. Druga važna potreba je, da si delavstvo tekstilne stroke pribori družinske plače, kakršne že obstojajo v Italiji in Franciji. O načinu kako bi se omogočila izvedba družinskih plač, smo že pisali v našem listu štev. 32 pod naslovom: Delavske plače.

Najvažnejše pa je, da je delavstvo strnjeno in disciplinirano ter ne naseđa več brezvestnim demagogom, temveč se združi le v organizaciji, ki more biti prvoboriteljica za stanovske interese slovenskega tekstilnega delavstva.

K misijonskemu prazniku

Misijoni v daljnih poganskih krajih pomenijo zmago duha nad materijalizmom. Le duh je, ki oplemenituje in oživlja. — Misijoni pomenijo poudarek velikega upanja, ki je shranjeno v človeških dušah. Žufrož je dejal: »Skrb glede prihodnjega življenja mi tiči v srcu kot do ročaja zadrž meč.« V misijonski ideji se ta večni strah, ki kljuje v dušah, spremeni v zmagovalen vrisk radosti. — Misijoni pomenijo silen napor tisočev najboljših naših bratov in sester. Tudi naši slovenski so med njimi. Bodimo veseli, da smo sinovi te vere in pojdemo tudi mi sami zanj na delo, vsak po svojih močeh.

Kako je nastal žosizem?

Žosizem je pokret delavske katoliške mladine, Jeunesse Ouvrière Catholique. (Začetne črke JOC se izgovarjajo v francoščini ŽOS). Ustanovitelj pokreta je belgijski duhovnik, kanonik Cardyn, ki se je udeležil tudi kongresa »Pax Romane« na Bledu.

Msgr. Cardyn je bil kaplan v Bruslju in se je kot sam delavski sin skrbno zanimal za delavce. Dognal je, da po vej Belgiji, ki ima 8.000.000 prebivalcev in ki je zelo industrijska država, stopi vsako leto v razne tovarne, delavnice okoli 80.000 otrok v starosti 14 let. Prej so hodili ob nedeljah k sv. maši, ker so bili večinoma v ka-

toliških šolah, ko so pa bili nekaj mesecev v tovarnah, prav mnogi niso več hodili v cerkev in so se moralno pokvarili. Pretila jim je velika nevarnost navzeti se komunizma ter se cerkvi in veri popolnoma izneveriti. Tem mladim delavcem in delavkam je hotel na vsak način pomagati. To je pa bila zelo težavna stvar, ker razen delavcev samih nima nihče dostopa v tovarne. Prišel je do spoznanja, da mora najti med delavci apostole, ki bodo pomagali svojim tovarišem. Ker pa teh ni bilo, je šel na delo, da si take apostole šele vzgoji.

Svetni izobraženci in duhovniki so zatrdjevali, da to ne bo mogoče, toda Cardyn je bil prepričan, da drugače mladih delavcev ne more rešiti. Začel je s sedmimi delavci. Uspeh ni izostal. Ko je v Bruslju vzgojil celico borcev, je vzpostavil še druge take celice. Celice so združili v pokrajinske in te v centralo v Bruslju. Tako je zdaj po 13 letih že 80.000 mladih katoliških delavcev in delavk ali žosistov in žosistinj.

Žosizem se je tudi po drugih deželah zelo razširil. V Franciji ima 60.000 članov, širi se pa tudi na Nizozemskem, Kanadi, USA, v Kolumbiji na Irskem in celo v Avstraliji. V Bruslju vedno študira po 10 duhovnikov iz raznih delov sveta žosizem, njegovo organizacijo in njegov način delova-

nja, da ga potem doma v svojih državah upeljujejo.

Sv. oče je žosizem zelo pohvalil in je z njim zelo zadovoljen, rekoč, da je najboljši in najpopolnejši tip katoliške akcije za delavstvo.

V žosizmu je duhovnik duhovni vodja, ker izobražuje, oblikuje, vzgaja tiste na katerih sloni vse delo: Borce-apostole. Ti borci vodijo vse delo v krajevnih celicah, pokrajinskih upravah, tovarnah in delavnicah. Oni organizirajo, vrše vso velikansko propagando ter urejujejo svoje delavske mladinske liste in spise.

Žosizem ne posega v delokrog krščanskih strokovnih organizacij. Krščanska strokovna organizacija se peča s strokovnimi delavskimi stvarmi. Žosizem pa oskrbuje, vzgojno in propagandno delo, tako, da se dopolnjujeta. Žosizem se peča z mladimi delavci od 14 do 25 let, ker v teh letih so največje nevarnosti za delavca v tovarni, delavnici, na cesti, zabavah, pri vojakihi za njegovo vero in nramnost. V teh letih se človek vzgoji in utrdi za poznejše življenje. Po 25 letu prestopajo žosisti v katoliško strokovno organizacijo in tako postanejo dobro šolani in izvežbani borci za pravice delavskega stanu. Upajmo, da požene žosizem tudi pri nas svoje korenine, ki naj bodo močna opora našemu katoliškemu strokovnemu gibanju!

Slovaki na grobu svojega očeta in voditelja

Prvi slovaški ministrski predsednik Tiso je te dni obiskal grob buditelja slovaškega naroda očeta Andreja Hlinka in položil venec nanj, ko je s prisotnimi zmolil očenaš in angelski pozdrav, je spregovoril: »Andrej Hlinka, prva slovaška vlada Ti javlja, da stoji na straži in bdina nad Tvojo Slovaško.«

Z delavskih bojišč

Maribor

Vsemu našemu članstvu naznanjamo, da posluje pisarna naše organizacije vsak delavnik počenši od 17. t. m. naprej in sicer od 1/2 17. do 1/2 19 ure v Miklošičevi ulici št. 2 — pritličje (blizu Stolne cerkve).

Prosimo naše članstvo kakor tudi ostalo delavstvo, da se v vseh delavskih in organizacijskih zadevah, raznih informacij in pritožb obrača na vodstvo organizacije, ki bo v gori omenjenem času vsakomur radevolje na razpolago.

Hoče pri Mariboru

Na pobudo iz vrst tukajšnjega delavstva se bo vršil dne 22. oktobra t. l. ob 19. uri sestanek delavcev, združen s postavitevjo podobora mariborske Strokovne organizacije ZZZ. Sestanek se bo vršil v Društvenem domu.

Vabijo se vsi, katerim je za izboljšanje delavskega položaja, a do tega je najboljša pot: organizacija Zveze združenih delavcev!

Kranj

Na zadnji seji smo si naredili načrt za bodoče delo. Sestanke bomo imeli po enega vsaki mesec, ako bo pa potreba jih naknadno skličemo. V mesecu decembru imamo božičnico, na kateri obdarimo naše revne družine z lepimi darili. Še letos nameravamo uprizoriti eno igro posebno radi tega, da se naša blagajna opomore in tudi tov. blagajničarka uteši svoje živce.

Dne 23. t. m. ob 7. uri zvečer se vrši zaupniška in odborova seja ter vse odbornike vabimo, ker je zelo važno; dne 30. t. m. je pa sestanek tekstilnega delavstva, na katerega vabimo vse naše članke in tudi prijatelje. Sestanek je nad vse važen in strogo obvezen za članke.

Tovariši - delavci! Od vas je odvisno, kakšna bo nova kolektivna pogodba, zato se potrudite ter pridite in povedite svoje mnenje na sestanku, da ne boste pozneje kritizirali, ko bo prepozno. Sodelujte z nami, pomagajte nam z nasveti in predlogi, in bodite prepričani, da bo nova tekstilna kolektivna pogodba taka kot si jo sami želite.

Mi hočemo delavsko kolektivno pogodbo, odklanjamo pa vsako zakulisno kol. pogodbo, ki bi bila sklenjena od kogarkoli in brez sodelovanja delavstva.

Mislinje

V nedeljo, 16. t. m. smo imeli po dolgem času zopet zaželeni sestanek ali bolje rečeno zborovanje, na katerem je govoril zastopnik centrale tov. Luzar iz Ljubljane.

Pri nas je običaj, da se delavci radi udeležijo sestanka, toda, da bi se vabilu v taki meri odzvali kakor sedaj še ni bilo. Običajni prostori so nam bili premajhni. Delavstvo je podkrepilo prvotno zahtevo, da se začne mezdna gibanja.

Blizu se zima in zato tudi za delavstvo pereče vprašanje; kje naj vzame potrebnih sredstev, ko so vendar v zimi veliko večji finančni izdatki kakor pa je to v letnem času.

Podjetju smo stavili predlog, ako se je pripravljeno pogajati, ker v nasprotnem slučaju bomo zaprosili okrajno načelstvo, da bo sklicalo poravnalno razpravo.

Zastopnik centrale je mislil, da se bo to pogajanje vršilo že v ponedeljek 17. t. m. Ker je pa g. šef zjutraj že na vse zgodaj odpotoval, seveda mi ne vemo kam... Tako poravnalno razpravo smo pred mesecem že imeli v pisarni podjetja in je bila brezuspešna.

Radovedni smo, če se bo ponovnemu opominu podjetje odzvalo, ali bo čakalo, da ga bo k pogajanju povabila oblast.

Mi se ne bomo pogajali samo za zvišanje plač, ampak tudi za druge nedostatke. Tako n. pr. tukajšni delavci, ki vozijo hlode iz gozda na električni železnici nimajo potrebnih dežnih plaščev in so, kadar je dež, premočeni in morajo kar taki svoje delo nadaljevati. Tudi delavci, ki delajo danes tu, jutri drugje, se jim šteje v delovni čas samo to kar delajo, pot na delo in nazaj, to jim je v lastno breme.

Žreče

V nedeljo popoldne smo imeli prvi sestanek ZZZ, na katerem smo se prepričali, da se more delavec posluževati svojih pravic samo s pomočjo strokovne organizacije, katera stoji na temelju resnice in pravice.

Tukaj nas čaka kot mlado organizacijo veliko dela in prav to bo tudi strnilo naše vrste. Res jih je še nekaj, ki tega prvega našega koraka v organizacijo ne pozdravljajo.

Do danes nismo niti vedeli kakšne pravice nam pripadajo. Nadurno delo se pri nas plačuje z zakonitim pribitkom 50%. Bolniški tednov ne dobimo plačanih, saj za to niti nismo vedeli in smo se vedno zadovoljili s hranarino od OUZD. Vse to pa nam je raztolmačil na sestanku zastopnik centrale ZZZ. Takih predavanj si še želimo, ker le tako bodo prišli tudi ostali mlačeži v naše vrste.

Jesenice

Delavski veteran je umrl.

Pretečeni teden je legel k večnemu počitku nekdanji delavski borec Štefan Vebber. S tem imenom je tesno povezana zgodovina delavskega gibanja na Jesenicah. Dolgo vrsto let je bil vodilni funkcionar JSZ. Starejšo delavstvo še dobro pomni, kaj je ime tega človeka pomenilo. Poznan je bil po svoji odločnosti in pogumu ter brezkompromisarstvu, zato je bil trn v peti našim marksistom. Poleg neumorne delavnosti za delavske koristi pa je pokojnika dičil izreden spomin. Še ko je zadnja leta užival zasluženi pokoj ob ženi in hčerki, se je v vsej potankosti spominjal posameznih dogodkov še iz predvojne dobe. Pisec teh vrstic ga je naprosil naj pove iz zgodovine delavskega gibanja in organizacije vse, da ne pade v pozabo. Rade volje je ustregel in v več razgovorih kakor da se je pravkar zgodilo, v podrobnosti vse pripovedoval. V izrednem navdušenju pa je pravil o shodih na Jesenicah in drugod, ko je v družbi pok. voditelja Kreka vzgajal delavstvo. Na zadnjem sestanku ga je pisec vprašal, kaj bi po njegovem mnenju, ki je Kreka od blizu poznal, napravil Krek danes, ko sta dve delavski organizaciji v naših vrstah. V zapisniku tega razgovora stoji: »Nič, ker bi JZS pod Krekovim vodstvom ne mogla dati nobenega povoda za še drugo organizacijo.« Na vprašanje kaj on misli k stvari, je dejal: povsod v svetu je tako, da delavni človek, ki mu ni dana možnost baviti se z vsemi problemi, ki tarejo svet in ljudi nima popolnega upogleda v vrhove javnega dela. V vsakem pokretu je predpogoj disciplina, ta pa izhaja iz zaupanja. Če so naši voditelji v to pristali, je zame dokaz, ker izhajam še iz stare šole, da je povod za to organizacijo podan. Da je dr. Korosec vreden našega zaupanja je dokazala doba prejšnjega in sedanjega političnega režima. Naš narod po naših vo-

diteljnih ni izdan in če kaj vem, tudi v bodočnosti ne bo. To je bil zadnji razgovor o javnih zadevah.

Dragi Štefan! Hvala Ti za vse kar si delavskemu stanu dobrega storil. Tvoje telo je sicer vzela zemlja, a Tvoj duh bo še ostal tudi med nami mlajšimi delavci kot svetel spomin. Ženi in hčerki naše iskreno sožalje!

Murska Sobota

Naši poljedelski delavci iz inozemstva se vračajo!

Zadnje čase se opaža, da se v večjih trumah vračajo naši delavci iz inozemstva. Posebno iz Francije smo opazili večje delavske skupinde. Vzroki za naglo vračanje naših delavcev so gotovo mednarodni politični zapletljaji, ker so naši delavci v takih slučajih najrajši pod varno streho svoje domovine. Ne mali vzrok za vračanje naših delavcev je pa tudi slaba francoska valuta, ker delavci z ozirom na nizki tečaj franko skoraj nič ne zaslužijo.

Delavci iz Nemčije se iz naših krajev do sedaj niso vračali. Vračajo se pa iz Nemčije delavci iz dunavske banovine in iz okolice Maribora. Zaslužek je v Nemčiji nekoliko boljši kakor v Franciji, so pa težave pri pošiljanju denarja in tudi hrana je za težka poljska dela nekoliko preslaba.

Kako pa je s poljedelskim delavstvom doma v Jugoslaviji? Tukaj se pa položaj našega sezonskega delavstva zboljšuje od dneva v dan. K zboljšanju položaja poljedelskega delavstva doma je veliko pripomogla uredba o minimalnih mezdah, katera je vsaj nekoliko izboljšala položaj splošnega delavstva, če prav ta uredba zaenkrat za poljedelsko delavstvo nima veljave.

K zboljšanju svojega položaja si pa bojo veliko pripomogli poljedelski delavci sami, ako se bojo strnjeno držali svoje Zveze poljskih delavcev v Murski Soboti, katera strmi za tem, da se v najkrajšem času mora izdati naredba o minimalnih mezdah tudi za poljedelske delavce.

ZPD v M. Soboti pa že sedaj pripravlja osnutek kolektivne pogodbe za vse naše sezonske delavce za prihodnje leto, vsled česar se že zdaj opozarjajo vsi prevzemniki sezonskega dela, da za prihodnje leto ne sklepajo samostojnih pogodb z delodajalci, ker so vsi naši poljedelski delavci organizirani v ZPD in nastane nevarnost, da polirji ne bojo mogli zadostiti svojim obvezam.

Zadnje čase se pojavljajo v našem mestecu ljudje, ki so vsled rasne politike morali zapustiti dežele nemškega rajha. Radovedni smo kdo ima interes na tem, da se ti ljudje zadržujejo v našem mestu in če bojo ti ljudje kaj pripomogli k problemu našega sezonskega delavstva.

Kakor smo zvedeli vladajo tudi v D. Lendavi skrajno slabe razmere med tamšnjimi delavci. Delavci pri »Našički« stavkajo že skoro dva meseca in še do sedaj niso prišli do svojih pravic. Podjetja niti od daleč ne upoštevajo predpisov o minimalnih mezdah. Tudi delovni čas se grobo krši. Vidi se kako potrebna je ustanovitev Zveze združenih delavcev, da bi se potom organizacije vsaj nekoliko omilile krivice katere se godijo delavcem.

Sestanki in zborovanja.

V SOBOTO, DNE 22. OKTOBRA:

HOČE: ustanovni sestanek ob 7 zvečer v Društvenem domu.

V NEDELJO, DNE 23. OKTOBRA:

GRIZE PRI CELJU: članski sestanek ob 3 popoldne v običajnih prostorih.

DROBNE DOMAČE

Huda avtomobilska nesreča. V Koških pri Mariboru se je zgodila huda avtomobilska nesreča. G. Davorin Stucin, lastnik znane mariborske tovarne »Betonit«, je popravil v Koških napako v motorju svojega avtomobila, katerega je pravilno postavil na desno stran. Poklical je v bližini se nahajajočega 12 letnega Slavka Kravanjo, sina kuharice v Koških, da mu je posvetil pri popravilu. Od Sv. Lenarta je privozil lenarški avtobus, katerega blatnik je zadel Stucina in Kravanjo in ju vrzel kake tri metre daleč. Stucin si je nevarno zlomil levo nogo in je dobil notranje poškodbe. Kravanja je padel tako nesrečno, da je umrl na posledicah v noči po nesreči v mariborski bolnišnici. Stucinova hčerka je bila tudi poškodovana in se zdravi z očetom v bolnišnici v Mariboru.

Nesreča pri streljanju v vinogradu. Pri streljanju v vinogradu se je razletela pištola 40 letnemu delavcu Ivanu Farazinu pri Sv. Marjeti ob Plesnici. Farazinu je odneslo 3 prste na desnici in se zdravi v mariborski bolnišnici.

Neprevidnost plačal s smrtjo. Po murskem polju so prevažali v zadnjem času mlatilnice od kmeta do kmeta. Zadnje dni je bila za prevoz pripravljena mlatilnica na cesti in so se obešali nanjo iz šole se vračajoči šolarji. Učencu Zuravljju je pri tem razposajenemu poslu spodrsnilo, padel je pod mlatilni stroj, ki ga je poškodoval, da je bil pri priči mrtve.

Tihotapec ušel na motornem kolesu. Konrad Zorčič iz Sp. Polskave je znan tihotapec. Dne 7. oktobra so ga hoteli financarji pri Viltuževem brodu v Selnici ob Dravi prijeti. Zorčič se je pripeljal do nastavljene zasede z motornim kolesom. Ko je bil pozvan naj obstoji, se je spustil v polni dir proti Mariboru. Financarji so jo ubrali za ubežnikom v avtomobilu in so ga preganjali do Studencev. V Studencih je zapeljal Zorčič z motornim kolesom na njivo v koruzo, kjer je pustil motorno kolo ter tihotapsko blago in je pobegnil. Z motornim kolesom vred so mu zaplenili 200 paketov igralnih kart, 10 kg saharina, 200 vžigalnikov in veliko zalogo vžigalnih kamenčkov.

Od stražnika preprečen vlom v trafiko. V Ljubljani na trgu Sv. Jakoba je opazil nočni stražnik, da sta jo ucvrla pred njim dva moška s krampom v roki. Enega je stražnik ujel, drugemu je uspel pobeg. Aretirani je madžarski državljani in je priznal, da se je hotel lotiti s tovarišem iz Apatina vлома v trafiko na Grudnovem nabrežju, iz katerega sta nameravala suniti tobak in denar. Ljubljanska policija je zagrabila še begunca in obstoja sum, da imata prijeta tička nekaj več na vesti kakor pa samo poskusni vlom v trafiko, v katero je že bilo večkrat vlomljeno.

Ribič, ki je namesto ribe ujel na trnek petelina. Preteklo nedeljo se je iz Ljubljane prepeljal na Dolenjsko znan ribič, upokojeni železničar, da bi v Temenici, ki je last gosp. Bukovca iz Velike Loke, lovil ribe. Mož je navdušen metal trnek v vodo. Tu pa tam je tudi kaka riba hlastnila po vabici. Ko je ribič na vso moč potegnil trnek iz vode, je vadiča zletela daleč nazaj in padla za ribičevim hrbtom na tla. Za ribičevim hrbtom pa se je pasla kurja družina v varstvu lepega petelina. Ko je petelinček videl, da je nekaj slastnega padlo pred njim na tla, je brž kavsnil in trnek z vado pogoltnil. Ko je ribič dvignil svojo ribiško palico, je na njej obvisel nesrečni petelin namesto ribe. Petelinu so potem odrezali glavo in ga pečenega pojedli.

Bodite apostoli našega tiska!

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(46) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Dr. Scholl piše v »Kölnische Volkszeitung« z dne 23. jan. 1925. o Trockem sledeče: »Trocki ni bil nikak zagrizen in konsekventen pristaš boljševiške sekte. V letih 1905—1917. se je le prečestokrat upiral Leninovemu formuliranju. Le nekaj dni pred nepričakovanim državnim udarom 1917. se je pridružil boljševiški stranki, v kateri je kmalu igral vlogo.

V trenutku, ko je neprekosljiva ruska osebnost po višji sili izginila, je smatral, da je prišel čas, ko se bodo njegove nadje izpolnile in ko postane on nekronani vladar sovjetske unije. Ta sunek pa je njegov nasprotniki, ki so se več ali manj zadrževali za okopi, izvalil na odprto bojišče. Ti so znali tako ravnati, da se je Trockega izstrelil odbil in udaril nazaj — Trockij pa se je moral umakniti.

V isti »Kölnische Volkszeitung« od 16. apr. 1925. stavi Jurij Popov vprašanje: »Se li Trockij vrne?« in nadaljuje: »Boj

proti Trockemu divja dalje in se bo nadaljeval z dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Njegovi nasprotniki se ne pomišljajo, da ne bi vnesli v svetost stranke tudi kačo proti židovstvu, da bi tako uspešneje pobijali osvobodnega Trockega... Duša boljševizma je po odhodu Lenina in Trockega mrtva, kar še živi, je le še nekako ogródje, ki se vzdržuje pokonci samo še z lastnim jazom oligarhov Kremlja. Mnogo znakov razpadanja v »stranki« pa je že vidnih. Odslovljeni Trockij bi mogel uporabiti besede, ki jih je nekoč izrekel Mirabeau ter morda upravičeno vzklizniti: »Mrtvaško haljo boljševizma vzamem s seboj, za njegove razvaline naj se prepira stranka sama.«

»Germania« je v svoji številki od 15. febr. 1925. izvajala sledeče: »Trockij je in ostane nevaren človek, naj bo v Moskvi ali v inozemstvu. On je revolucionar in fanatik po naravi in krvi. Naj Stalin ukrene kakor že, njemu ostane še vedno možnost učinkujoče opozicionalne propagande. Se li uresniči parola Stalinove bodoče politike: »Trockij je (politično) mrtve — naj živi trockizem!« To se pravi,

ako so bo Stalin točno ravnal po Leninovih smernicah, potem se smatra to proti staremu revolucionarnemu sobojevniku lahko kot perfidnost, ako pa se umakne v oportunistični tok, potem postane takoj izdajalec v smislu Trockega propagande. Vsekakor Trocki blodi po svetu kot večni Jud. Pregar je in politično odpravljen. Naj bi ostal do konca svojih dni. Radikalni revolucionar je povzročil dosti zla.«

2. Novemberska revolucija.

Trockij je bil do svojega prognanstva duša rdeče armade. Postavljena je bila še pred Kerenskega padcem, kar ni bilo preveč težko, saj je več kot preveč stradajočih pobeglih vojakov tavallo po predmestjih. Nemalo je bilo onih iz delavskih obratov, ki so se prijavili Leninu. Ti so dobili naziv rdeča garda. Bili so povečini nešolani, oboženožni delavci, brez vsake vojaške izvežbanosti; Leninov organizatorični talent pa je kmalu vse preuredil. Delavci, železničarji in pohajkujoči vojaki so bili po strokovnih vojaško izvežbani in po nekaj mesecih bili kot rdeči gardisti pripravljeni za boj. Enaka oblika,

enaka razdelitev orožja z boljševiško navdahnjenimi komandanti, to je bila reforma, izvedena najprej v Petrogradu, pozneje tudi v drugih mestih.

Kako je ta, vladi sovražna četa v početku izgledala, naj nam rdeči gardist Rakitov sam pripoveduje: »Začetkom avgusta 1917. se je v naši tovarni granat pričelo s prijavami k rdeči gardi. Tovar na je sprejemala svoje lice v vojaški tablor. Ako stopiš v delavnico, strugarji sicer stojijo za svojimi stroji, toda preko ramen jim je obešen nahrbtnik, puška pa je naslonjena na stružnico. V mehanični delavnici je ležalo na kupe pušk. Približno eno uro pred delopustom pridejo desetniki, kateri nam odkažejo, kje je naše mesto. Vežbanje se prične. Le pogled, kako različni ljudje stojijo v četah. V eni in isti vrsti stoje odrasli delavci poleg vajencev. S kolikšnim veseljem korakajo in se vadijo s puško in to po dokončanem težkem dnevnem delu! Desetniki ukazujejo: Prvo moštvo poskrbi za patrone okrajnem odboru — druga desetka na patruljo — na stražo — vršijo se shodi gardističnih kolektivov.

Zapisana pravica

Prijava nezgodnega slučaja delodajalca, uradovemu zdravniku ali bolnici po § 103 zzd ne zadostuje, da se prekine zastaranje. Nezgodna mora biti prijavljena Osrednjemu ali Okrožnemu uradu.

(Sodba Stola Sedmorice odd. B v Zagrebu, Zor 293-1937 z dne 8. novembra 1937.)

Sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani je prisodilo K. A-u nezgodno rento kljub temu, da je Okrožni urad trdil, da nezgoda ni bila pravočasno v smislu § 103 zzd javljena Okrožnemu uradu. Sodišče delavskega zavarovanja utemeljuje svojo sodbo takole:

Po § 99 zak. o zav. del. je delodajalec dolžan prijaviti nezgodo v roku 24 ur. Toda po § 100. zak. o zav. del. mora tudi Okrožni urad, ako dobi prijavo ali kako drugače zaznati za nesrečni slučaj, ugotoviti okoliščine nezgode in po službeni dolžnosti postopati. Član se javlja pri uradovemu zdravniku s potrdilom delodajalca. To potrdilo služi tudi zdravniku, da ga kot bolniški list pošlje OUZD-u z navedbo načina obolenja. Brez dvoma je tedaj dr. R. potom bolniškega lista prijavil OUZD-u nezgodo pritožitelja. Sodišče smatra, da pritožnikove zahteve radi zakasnitve ni mogoče zavrniti.

Zoper navedeno razsodbo se je Okrožni urad pritožil na Stol Sedmorice v Zagrebu in v svoji pritožbi zlasti podčrtal sledeče:

Ta nezgoda je bila Okrožnemu uradu prepoznana javljena.

Okrožni urad namreč ni dobil prijave o nezgodi. Tudi ni Okrožni urad drugače zaznal za nezgodo. Vse tozadevne trditve pritožnika so brez najmanjšega dokaza.

Tudi če vzamemo za dokazano, da je pritožnik javil nezgodo uradnemu zdravniku, moramo pripomniti, da to nikakor ne zadostuje, ker se mora nezgoda javiti uradu. V tem pogledu se sklicujemo na že izdane razsodbe Stola sedmorice.

Stol sedmorice je pritožbi Okrožnega

urada ugodil in izpodbijano sodbo razveljavil in to iz sledečih razlogov:

Ne glede na to, da je vzročna zveza med nezgodo, ki se je baje pripetila pritožniku dne 13. IV. 1934. in med njegovim sedanjim bolezenskim stanjem po vsebini mnenja sodnega izvedenca sploh dvomljiva, pa niso osnovani razlogi, iz katerih prvo sodišče zanika zastaranje zahtevka po renti, niti v ugotovljenem dejanskem stanju niti v zakonu. Okrožni urad mora res, čim dobi prijavo ali kako drugače zaznati za nesrečni slučaj, postopati po službeni dolžnosti in ugotovitvi okoliščine nezgode. Toda vprašanje je ravno, ali Okrožni urad za zatrjevanje nesrečni slučaj sploh zvedel. Iz poročila dr. M. izhaja, da uradov zdravnik dr. R., na katerega se je pritožnik obrnil, v letu 1934. podatkov o kakšni nezgodi ni imel zabeleženih. Radi tega je domneva sodbe, da je dr. R. »brez dvoma« potom bolniškega lista prijavil nezgodo pritožitelja, brez vsake podlage. Okrožni urad je priložil svoji pritožbi bolniški list izstavljen od dr. R., v katerem pa o kaki nezgodi ni govora. Tudi anamnestični podatki bolnišnice v popisu bolezni ne vedo o kakšni nezgodi v letu 1934 ničesar. Prijava nezgodnega slučaja delodajalca, uradovemu zdravniku ali bolnici po § 103 zzd, ne zadostuje, da se prekine zastaranje, ker se realizira pravica do naknade, ako ista ni že ugotovljena po izvedenem uradnem postopanju, samo s prijavo zahteve pri Osrednjem ali Okrožnem uradu, ki pa mora biti vložena v roku enega leta, odkar so se pojavile posledice nesrečnega slučaja. Ta prijava je bila izvršena šele 18. II. 1936. Posledice zatrjevanje nezgode so se brezdvomno pojavile že v aprilu 1934. Po stanju spisa bi se torej moralo pritrčiti ugovoru urada, da je pravica na rento zastarana.

S to razsodbo je ponovno razveljavljeno stališče, ki ga je svoj čas zavzelo Vrhovno sodišče za Bosno in Hercegovino.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Predsednik vlade dr. Stojadinović je v nedeljo v Beogradu z znamenitim govorom otvoril volilno kampanjo. Njegov govor je prenašal radio in so ga poslušali po celi državi.

Med burnim ploskanjem množice poslušalcev je razvil predsednik vlade volilni program. JRZ. Spomnil je poslušalce, v kakšnem stanju je bilo splošno gospodarsko in politično življenje v državi, ko je sedanja vlada 10 mesecev po usodnem 9. oktobru 1934. prevzela vajeti Jugoslavije. Gospodarstvo in finance so bile na tleh, zunanjepolitično smo imeli same sovražnike, notranje politično pa je državi grozil razpad. Danes medtem je naše gospodarstvo urejeno, finance zdrave in okoli nas imamo države, s katerimi smo v prijateljskih odnosih. Ko se je ves svet pred tedni tresel za mir, v Jugoslaviji ni bilo razburjenja, ker je sedanja vlada vodila politiko miru, čeprav so ji neki hujskači to hudo zamerili, ali ji je narod zato hvaležen. »Sploh predstavlja lista JRZ« je dejal dr. Stojadinović »skupen program skupne meje, za katerimi hočemo delati za blagor kralja, naroda in domovine«.

Tudi opozicija se pripravlja na volitve. Zagrizeni Jugoslovenarji od JNS so že letali po Zagrebu in se pogajali z Mačkoviimi federalisti. Da bo zmešnjava popolna, se jim bodo najbrže pridružili še rdeči sodruzi.

Zveza fantovskih odsekov je imela v nedeljo svoj občni zbor, kjer je dala vzoren pregled enoletnega navdušenega, požrtvovalnega in smotrnega dela slovenske katoliške mladine. ZFO ima 392 odsekov, razdeljenih na 43 okrožij in 4 podzveze.

Drugod

Nova Češkoslovaška se na znotraj na novo urejuje in popravlja napake, ki jih je napravil prejšnji režim. Češke svobodomiselnice (framazonske) lože so sklenile, da se prostovoljno razidejo. Vodilni framazoni se namreč boje, da ne bi bili zaradi neuspehov svojega delovanja poklicani na odgovor. Eden od vodilnih framazonov t. j. bivši predsednik republike dr. Beneš, se je odgovornosti, kakor znano že izognil s tem, da je z vsem svojim premoženjem odšel v Švico. Tudi slovaška vlada ima namen, da na svojem področju prepove delovanje prostozidar-skih lož.

Češka komunistična stranka je tudi dobila migljaj naj se sama razide, sicer bo

razpuščena; socialistična stranka pa je prijavila svoj izstop iz internacionale.

Voditelj čeških katoličanov Mosgr. Šramek je objavil proglas, v katerem pravi, da je potrebno, da se nova ureditev domovine začne v znamenju Boga in ne tako, kakor leta 1918, ko je imelo glavno besedo svobodomiselstvo, kar je po 20 letih imelo tako usodepolne posledice.

Pogajanja med novo slovaško vlado in zastopniki Madžarske v Komarnu so bila do sedaj brezuspešna, ker stavijo Madžari prevelike zahteve; poleg Podkarpatske Rusije bi tudi radi še imeli več okrajev, v katerih prebivajo pretežno Slovaki. Slovaški državniiki so na pretirane zahteve odgovorili s protipredlogi ali so madžarski zastopniki pogajanja razbili ter sedaj hodijo okrog velesil moledovati, da jim pomagajo pri uresničenju njihovih imperalističnih težnj, vendar izgleda, da ne bodo uspeli. Madžari so med tem tudi organizirali teroristične bande, ki so vpadale v Podkarpatsko Rusijo, vsled česar je avtonomna Podkarpatska vlada proglasila nad obmejnimi kraji obsedno stanje. Rusinskim oblastem je tudi uspelo vjeti celo četo madžarskih teroristov.

Vlada generala Sirovega pripravlja več zakonskih predlogov o organizaciji dela, kar je ministrski predsednik potrdil v zvezi z ukrepi za demobilizacijo in s posledicami zmanjšane ozemlja. Izmed predlogov vzbuja pozornost zlasti namera ustanovitve delovnih taborov za nezaposlene delavce in še posebej za vojaške, ki bi po demobilizaciji ne našli zaposlitve. Ti tabori bodo izvajali dela splošne koristi in bodo organizirani po vojaškem vzoru. Osebe, ki bodo delale v taborih, ne bodo dobivale podpore za brezposelnost, toda imeli bodo stanovanje in hrano v taboru ter bodo razen uniforme prejele tudi dnevnice. Člani njihovih družin pa bodo dobivali hranarino.

Razen tega dela veliko število beguncev, ki so pribežali v Prago in se razdelili po vsej češki zemlji, oblastem vedno večje težave. Tu gre v prvi vrsti za Jude nemške narodnosti, katerih je več kot 100.000 pribežalo iz ozemlja, ki so ga zasedli Nemci. Ker je na Češkem že prej bilo razmeroma veliko število Judov, postaja nov dotok judovskih emigrantov prava nadloga in to zlasti zaradi tega, ker gre za ljudi, ki bi hoteli biti zaposleni v inteligentnih poklicih. Zadnje dni so zborovali praški zdravniki in advokati in zahtevali, da oblasti s primernimi ukrepi zaščitijo češki element v teh poklicih.

Razen Judov je pribežalo tudi nekaj stotisoč Nemcev marksistov iz zasedene-

BELEŽKE

ZA NAŠE KUCHARCE

Krepka juha, karfiolna potica, preprosta majoneza, snežne rezine se narede tako in tako. Katera pa hoče narediti potico z volovskimi ocvirki ali z lojem, naj si kupi 7 kg »Delavske pravice«, naj jo stisne in spreša in dobro zamesi v JSZ testo. Takša ocvirkova potica naj se potem še popopra z Marksovim programom in krščanskim prtičkom pokrije in potica je gotova.

ZA NAŠE MORALISTE

Kaj boste s svojo ničnostjo. Kaj z naukom, da je človeška volja po izvirnem grehu nagnjena k hudemu. To vse skupaj ni nič. Človek bi bil rad dober, nad vse moralen. Skratka nagnjen je k dobremu, samo gospodarske sile so tiste, ki mu tega za nobeno ceno ne pustijo. Ne verjamete!? Pa čitajte zadnjo »Delavsko pravico«. Ta pravi: »padanje rojstev med slovenskim zarodom za 1 krat ni moralnega ampak gospodarskega značaja.« Vsa vprašanja moralnega značaja so v tem oziru s te strani za enkrat razrešena.

GUMPČI V DR. MAČKOVI ŠOLI

»Proboju« na uho hočemo povedati, da ga ne bo preveč rdečica obliha, da naj si mesto naše totalitarnosti in našega stališča do narodnosti v državi ogleda raje JNS totalitarnost in dr. Kramerjeve nazore o jugoslovanskih narodih. Kdor si nas enkrat ogleda, ta za zmerom ve, kako stvari stoje. Kdor pa pogleda »Probojev« šotor, ki je v »Jutrovem« in Kramerjevem taboru pa ve, da je tam le ena totalitarnost in ta je priti za vsako ceno na oblast in do korit, narod pa je lahko danes eden jugoslovanski, jutri pa jih je po potrebi lahko 5 ali 7. Tokrat je dr. Kramarja »Jutro« in »Proboj« o tem počel novi prijatelj in zaveznik dr. Maček. Pravzaprav pa se nam dr. Maček smili, da ima za učence take gumpce, ki pojutritnjem že zopet ne bodo vedeli, kar so se včeraj naučili. So namreč v tem oziru totalitarni tepci.

RDEČI NARODNAKARJI

Pri naši ugotovitvi, da je ob vseh naših simpatijah do slovanstva panslavizem utopija, ki jo je v zadnjih mesecih vrgel na trg za svojo kupčijo boljševeizem in njegovi trabantje, se je hudo razburila tudi marksistična »Delavska politika«. Ta list, ki mu je slovanstvo deveta briga, se na nas zato zelo huduje in v preroški pozi oznanjuje svojim naivnim balclem skorajni prihod nove vseslovanske države in vseslovanskega bratskega objema, v katerem bodo srečni vsi rodovi zemlje. Rdeči bratci, ki izdajajo svoje sodelavce tam po zeleni Štajerski tujim gospodarjem in so Slovence na Koroškem po plebiscitu pahnili v naročje nemštva, naj o vsaki narodni ideji kar lepo molče in naj zlasti o slovanstvu nikar ne govore. Nobene pravice nimajo do tega naši rdeči »narodnakarji«.

Komunizem je največji sovražnik človeštva. ZZD je v službi naroda!

ga ozemlja. Praška vlada je odločena, da vse te begunce, ki niso češke narodnosti, zavrne nazaj. Zaenkrat postopa zlepa, tako, da jim preskrbi brezplačni transport do meje. Oni pa, ki ne bi hoteli iti prostovoljno, pa bodo izgnani v Nemčijo, kamor spadajo. Češka namreč nikakor ne bi hotela, da bi ti nemški marksisti mogli s svojim delovanjem dati kdaj povod za vmešavanje kake tuje sile v češke notranje-politične razmere. Razen tega pa imajo Čehi sami ogromno število lastnih beguncev, zlasti uradnikov, katere bo treba preskrbeti.

Na daljnem vzhodu nadaljujejo Japonci svoj pohod proti Hankovu, v katerem so izgubili že okoli 400.000 ljudi. Zadnje dni pa so Japonci začeli nenadoma izkrcavati svoje čete pri Hongkongu in hočejo na ta način udariti Kitajcem v hrbet ter zavzeti Kanton. Preje se tega niso upali, da ne bi prišli v nasprotje z angleškimi in francoskimi interesi. Po monakovskem sporazumu pa so prišli do zaključka, da se Francozov in Angležev na daljnem vzhodu ni treba več bati.

V Zofiji je bil izvršen atentat na šefa bolgarskega generalnega štaba Pejjeva. Neki makedonski terorist je ustrelil generala Pejjeva in njegovega pomočnika ter se sam težko ranil, tako, da je v bolnici podlegel poškodbam.

V Palestini, kjer ima Anglija okoli 25.000 mož vojaštva kljub temu ni miru in divja prava meščanska vojna. Razen Jeruzalema, Haife in Telaviva je skoraj vsa dežela v rokah arabskih vstašev, po teh treh krajih so pa stalni pokolji na dnevnem redu. Reševanje palestinskega vprašanja povzroča Angliji mnogo skrbi.

PO SVETU

»Car vseh Rusij« umrl. V Parizu je po daljši bolezni umrl v ameriški bolnici veliki knez Ciril, imenovan »car vseh Rusij«, do katerega naziva mu je dal pravico položaj šefa vladarske hiše Romanov. Cirilova sestra je žena grškega princa Nikolaja. Brata pa sta velika kneza Andrej in Boris. Pokojni veliki knez Ciril je bil potemtakem ujec angleške vojvodinje Kent-ske, sestre kneginje Olge. Nasledstvo naslova in položaja prevzame njegovi 21 letni sin veliki knez Vladimir Cirilovič.

Nemčija zahteva afriške kolonije nazaj. V Angliji se pripravljajo, da bodo z vsemi silami organizirali odpor proti temu, da bi se angleške kolonije Tanganika v srednji Afriki vrnile nazaj Nemčiji. To zahtevo je menda Hitler postavil v svojem razgovoru s Chamberlainom v Berchtesgaden. Tanganika je bila nekdanja nemška kolonija in se je imenovala: Nemška vzhodna Afrika. V Londonu naglašajo, da bi bila zguba Tanganike smrten udarec za angleške interese v Afriki, ker bi angleški imperij izgubil neposredno zvezo med Egiptom in Južno Afriko in s tem os svoje afriške veljave.

Hlinkova garda. Slovaška ljudska stranka je organizirala prostovoljsko organizacijo, ki bo podpirala organe javne varnosti. Organizacija se bo imenovala Hlinkova garda.

1 čsl. krona je 12 pfenigov. Maršal Göring je podpisal uredbo, s katero bo Nemčija zamenjala češke krole v zavzetih sudetskih krajih v razmerju ene češke kro-ne — 12 pfenigov.

Litvinov se preseli na Švedsko. Po nekih vesteh pričakuje dosednji sovjetski zunanji minister Litvinov skorajšnje odstavitve, kakor se namerava preseliti in uživati pokoj na Švedskem. Sovjetska poslanka v Stockholmu Kolontajeva naj bi že za njega kupila vilo v bližini mesta. Seveda je vprašanje, če ga bodo sovjeti pustili živeti v Rusiji.

Italija je zgubila v Španiji vsega 12.147 mrtvih in ranjenih. Od začetka državljanske vojne v Španiji do 10. oktobra t. l. so podatki o izgubah italijanskih prostovoljcev naslednji: mrtvih častnikov 227, ranjenih častnikov 697, mrtvih legionarjev 2430, ranjenih legionarjev 8161, ujetih častnikov 3, ujetih legionarjev 351, zaradi bolezni umrlih legionarjev 278. Med ranjenimi je 2000 stalno nesposobnih pohabljenec in invalidov. Skupne izgube znašajo 12.147.

Dunajski dogodki. Na Dunaju je bila v cerkvi sv. Štefana dne 7. t. m. zbrana katoliška mladina, kateri je govoril kardinal Innitzer in jo prosil, naj ostane zvesta krščanski veri. Po končani slovesnosti so priredili katoličani kardinalu zunaj cerkve manifestacije, nakar se je zbrala nacionalno-socialistična mladina in razgrajala pred kardinalovo palačo. Naslednjega dne so vdrli nacionalno-socialistični demonstrantje v palačo, jo opustošili, kanonika Krawarika pa so vrgli skozi okno na cesto, kjer je obležal hudo poškodovan. Policija je nastopila šele 40 minut potem, ko je bila obveščena.

V Mehiki še ni verskega miru. To državo so boljševeiki izbrali kot najbolj pripravo, da v njej ustvarjajo svoje ideje ter izvršujejo svoja načela. Njihov cilj ni blagor delavcev in kmetov, marveč uničenje vere v Boga. Glavno njihovo delo je bilo divjanje zoper katoliško Cerkev. Celo vrsto let že traja preganjanje katoliške vere in cerkve in se še zdaj ni končalo. Državni predsednik Cardenas je sicer izdal naredbo, naj se zaprte cerkve zopet vrnejo katoliškemu bogoslužju. Ta naredba pa se ne izvršuje v vseh državah, ki tvorijo mehiško državno skupnost. Ponekod pa hočejo fanatični verski nasprotniki z nasiljem preprečiti vršenje bogoslužja v cerkvah, ki so se zopet odprle. Tako je v samem glavnem mestu Mehike narodni poslanec Ochoa vdrl z oboroženo tolpo v cerkev sv. Magdalene ter napadel vernike, ki so tamkaj molili. Več katoličanov je bilo ranjenih. To se je zgodilo pred očmi osrednjih in najvišjih državnih oblasti. Zato se ta primer, ki je ostal nezakazovan, posnema po raznih krajih. Framasonsko-komunistični bes se obrača ne samo proti vršenju božje službe, marveč tudi proti verski vzgoji mladine. Kot žrtve tega besa je padel katoliški duhovnik Lucij Martinez. Med poukom v zasebni šoli v San Paulo Avicano so ga napadli in ubili. Katoličani so o tej zadevi objavili pismo, ki so ga poslali predsedniku Cardenasu. V tem pismu javno obdolžujejo nekega učitelja državne šole in nekega predstavnika oblasti, da sta sodelovala pri tem umoru. Kljub temu se ta dva človeka svobodno kretata, ker ni državna oblast proti njima podvzela nobenega koraka.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misijsko tiskarno: Al. Trontelj, Groblje.